Prigodom desetgodišnjice vladanja Sv. Oca
Pape Pija XI.

KORIZMENA POSLANICA

Dr JOSIPA SREBRNIĆA
BISKUPA U KRKU

1932.

NADBISKUPSKA TISKARA U ZAGREBU

Što nam je Papa?
Prigodom desetgodišnjice vladanja Sv. Oca Pape Pija XI.

KORIZMENA POSLANICA

DR JOSIPA SREBRNIĆA
BISKUPA U KRKU

1932.

NADBISKUPSKA TISKARA U ZAGREBU

JOSIP
PO MILOSTI BOŽJOJ I SVETE APOSTOLSKE STOLICE
BISKUP KRČKI

ČASNOM SVEĆENSTVU I VJERNICIMA SVOJE BISKUPIJE
POZDRAV I BLAGOSLOV U GOSPODINU.

U mjesecu se veljači ove godine navršuje deset godina, da je naš sadanji Sv. Otac Papa Pijo XI. izabran i okrunjen kao vrhovni poglavar kraljevstva Božjeg na zemlji — naše svete katoličke Crkve. Četvrta nam zapovijed Božja nalaže, da štujemo riječju i djelom svoje roditelje i uopće svoje zakonite poglavare te nam Bog u toj svojoj zapovijedi, što u drugima ne čini, napose obećava da će posebnim blagoslovom pratiti sve, koji ga budu vjerno slušali. To osobito vrijedi u slučaju Sv. Oca Pape, koji je kao zamjenik Isusa Krista na zemlji i kao poglavica njegove Crkve u duhovnom životu za nas ono isto, što nam je tjelesni otac pogledom na zemaljski život.

Radi toga biće nam od velike koristi, da se s njime malo potanje upoznamo. Ugodnu prigodu za to pruža nam baš deseta godišnjica njegova vladanja. Potanje poznavanje Pape i Papinstva može samo doprinijeti da budemo Papu ne samo sve više štovali i ljubili, nego i sve čvršće uza nj stajali, sve vjernije njegove nauke prihvaćali te njegova naređenja i njegove želje izvršivali. Provađanje svega toga biće nam sigurnim zalogom da polučimo svoje spasenje poslije smrti, ali biće nam takoder sigurnim zalogom, da nas blagoslov Božji prati i nikada ne ostavi pa ni u velikim pitanjima našega života na zemlji.

1. Papa — veliko čudo u svijetu.

Papa je rimski biskup te je posve jedinstvena pojava u ljudskom društvu na zemlji. Nema nigdje pojave, što bi se mogla s njime poređivati. Neka govore činjenice.

On na pr. drži o sebi — a to je poznato svima, jer isto držimo o njemu i mi — da je pravi istinski zamjenik samog Boga na zemlji, pozvan da nastavlja spasiteljski rad Isusa Krista, da bude svim ljudima, svim narodima, u svako doba

i na svakom mjestu vrhovnim nepogrješivim učiteljem i vodom na putu k Bogu. Na svijetu on radi toga ne može biti nikome podložan, nasuprot je njemu sve bez izuzetka podređeno što se budi izravno budi neizravno odnosi na proslavu Božju i spasenje duša. **U tome pogledu je on pozvan — tako uči i govori on sam o sebi, a to isto držimo o njemu s njime i mi** — da vrši po naređenju samog Boga vrhovni auktoritet u svijetu, od kojega po pravu nije nitko izuzet: nijedan narod, nijedan knez ili vladar, nijedna vlada, nijedan zakon, nijedan ustav, nijedna ustanova, nijedna država, nijedna vlast, nijedno udruženje, nijedna obitelj, nijedan čovjek. Svakoga, koji bi se njemu opirao ili bi mu priječio slobodu i rad ili bi njega progonio radi toga, jer vrši svoje dužnosti za proslavu Božju i spasenje duša treba smatrati neprijateljem i progoniteljem Boga i njegovih prava. Njegova je neprestana dužnost učiti, raditi, suditi, naređivati, izdavati zakone, da zavlada posvuda Krist Kralj, pokazivati i pobijati što se protivi volji Božjoj, upućivati na sve i sve podupirati što služi proslavi Božjoj i posvećivanju duša. To je zadatak Pape, koji Papa sam naglasuje, a nauku o tome bezuvjetno prihvaćamo i mi.

Mnogima ta nauka pa i sama pojava Pape ne pogoduje; ali to na stvari ništa ne mijenja, jer mora ipak svatko računati s činjenicom, da Papa zbilja stoluje u Rimu s onom ulogom u ljudskom društvu, koju smo netom potanje označili. Ali računati mora i s činjenicom da nema na svijetu drugog lica, koje bi sebi prisvajalo sličnu ulogu; ulogu, u koju bi milijuni i milijuni ljudi neprekidno vjerovali. Upravo nijedno! **Pak eto svijetle istine da je zbilja Papa jedinstvena pojava na zemlji.** Zar to nije vrlo čudnovato?

No još više nas zapanjuje okolnost, što ta pojava ili recimo sada što Papa u Rimu nije od danas. Papu susrećemo u ljudskome društvu kroz duge i duge vijekove. Prije par godina slavio je hrvatski narod hiljadugodišnjicu svoga prvoga kralja Tomislava. Kraljevsku krunu primio je Tomislav iz ruku Pape Ivana X. Ali već tada je onaj Papa gledao na dugi niz svojih predšasnika kroz devet stotina godina. **Povijest pak svjedoči, da su Pape u ljudskom društvu već kroz 1900 godina, uvijek s istom ulogom i s istom vlašću.** Još nije bio ni umr'o apostol Ivan Evanđelist, kad je na kraju prvog vijeka Papa Klement upravio poslanicu iz Rima kršćanima u udaljeni Korint, među kojima su bile nastale razne raspre i nesuglasice, i zahtijevao da se izmire, što su oni i učinili. Klement je pisao od svoje volje, što dokazuje, da je u njemu bila živa svijest njegovog vrhovnog poglavarstva u Crkvi, a u kršćanima u Korintu također živa svijest da moraju Klementa slušati. Toliko o Papi u Rimu jasno naučava u II. vijeku sv. biskup Irenej iz Lijona, naglašujući, da mora biti svaka crkva u jedinstvu s crkvom u Rimu, jer toj crkvi pripada prvenstvo. Isti prvi

protestantski učenjaci priznavaju,[1] da je Rimska Crkva — dakako po svojem biskupu ili Papi — bar onamo od kraja prvoga vijeka naprijed uživala vrhovnu vlast nad kršćanstvom. Papa je dakle već kroz hiljadu i kroz hiljadudevetsto godina uvijek onaj isti Papa s istom ulogom i s istom vlašću, koju je imao od iskona kaošto je ima danas. **A baš to je pojava, kojoj u ljudskom životu nema jednake; pojava, što se protivi svim zakonima, koji inače vladaju ljudskim društvom i svijetom uopće!**

Sve se naime na svijetu mijenja i stalnosti nema nigdje. Taj je zakon općenit i ništa ne može da mu izmakne. Ljudi se rađaju i umiru. Sve traje tek neko vrijeme, a onda prestaje. To vrijedi i za najjače tvorevine u društvu, za gradove, za vladalačke porodice, za države. U biskupskom dvoru u Krku čita se na jednom kamenom spomeniku iz rimskog doba latinski natpis, koji govori o Krku, da je bio tada »splendidissima civitas« — presjajan grad, što danas o njemu ne može nitko kazati; u isto doba bila je Akvileja grad, koji je brojio više stotina hiljada stanovnika, danas je na onom istom mjestu tek varošica od nekih dvije hiljade duša; sv. Jeronim se rodio u gradu Stridonu, a danas mu nema ni traga niti se uopće tačno znade, gdje se nalazio; primjera ima na hiljade; dakako i takovih, koji pokazuju, kako su velegradovi iznikli na mjestima, na kojima je jednom bila pustoš, golet ili močvara. Sve se mijenja. Nakon zadnjeg svjetskog rata iščezle su mnoge vladalačke kuće, tako carevi u Rusiji, Njemačkoj, Austriji i još dugi niz kraljeva i kneževa, koji su kroz stoljeća vodili sudbinu naroda. Njihovo su mjesto zauzeli posve drugi ljudi; propale su i čitave države a nastale su nove. Sve smo to mi sami doživjeli i iskusili istinitost **zakona, da je na svijetu sve isprazno i prolazno i podvrženo smrti.**

Papa je izuzetak u tom zakonu i jedini izuzetak je samo on. Doduše lica, koja vrše papinsku vrhovnu vlast umiru, jer su ljudi, pa su radi toga i ona podvržena zakonu smrti; ali netom umre jedno lice eno dolazi drugo na njegovo mjesto. Umr'o je Leon XIII., odmah ga nasledio Pijo X., umr'o je Pijo X., došao je na njegovo mjesto Benedikt XV.; umr'o je i on i bio je izabran Pijo XI. — sadanji Papa; ali živi već i onaj, koji će njega naslijediti, premda je samo Bogu poznato, tko će to biti. Sadanji je Papa 261. u nizu svojih predšasnika, a koliko će ih još biti, ne znademo: sigurno je pak samo to, da će Papa uvijek biti, dokgod bude ljudi na zemlji.

Pojava Pape u najvećoj je dakle opreci sa svim ostalim pojavama na zemlji. On jedini prkosi zakonu prolaznosti na svijetu. Tko može to obrazložiti? Zar to nije pravo čudo? Što bismo rekli, kad bi kamen, mjesto da padne iz zraka na zemlju,

---

[1] N. pr. A. Harnack; sravni dr Marx, Lehrbuch der Kirchengeschichte,[4] Trier 1908, str. 114.

kako to zahtijeva zakon teže, ostao lijepo u visini? Zar to ne bi bilo čudo?

No Papa prkosi zakonu prolaznosti, makar navaljivale na nj ma bilo koje sile ovoga svijeta. Netom se sa sv. Petrom Papa u Rimu pojavio i započeo svoj rad, već se sva okrutnost cara Nerona otvorila na nj i na kršćansko društvo, kome je bio pastir i vođa. Sv. Petar je svršio na križu; sv. Linu njegovom nasljedniku odrubili su glavu; sv. Klementa nasljednika sv. Lina, bacili su u more i t. d. Kroz gotovo tri stoljeća svršili su mučeničkom nasilnom smrću svi biskupi u Rimu. Ali rimska država, najsilnija tvorevina starog vijeka, koja je znala pogaziti Kartagu, Makedonce, Grke, Hispaniju, Galiju, Aziju, Egipat i mnoštvo raznih velikih i jakih naroda, Papi premda joj je bio najbliži jer se nalazio u samom Rimu, nije mogla naškoditi i još manje ga uništiti. **Srozala se golema rimska država kao svaka druga stvar na svijetu, ali je ostao Papa, biskup u Rimu.** Nadošla je seoba naroda; nestajalo je kulture pred njihovom pojavom, gradovi su padali u ruševine i prašinu. Ni Rim nije bio od toga izuzet, **ali je ostao Papa, dok su nestali oni narodi:** Huni, Visogoti, Ostrogoti, Vandali, Alani, Avari, Longobardi i t. d., i danas nema o njima ni traga. Pojavili se pristaše Muhameda i kroz hiljadu godina i više navaljivali na kršćansko društvo s Papom na čelu; u 9. vijeku došli su pače do Rima i podsjedali ga te oskvrnuli sam grob sv. Petra. Uzaludni su bili svi njihovi napori. **Papa je ostao.** Sve svoje sile su kasnije upregli njemački carevi osobito od XI. do XIII. vijeka, da bi Papu lišili njegove vrhovne neovisnosti i slobode. **Ali nije pao Papa,** nego su padali jedan za drugim njemački carevi i nestajali su redom oni i njihove rodbine. Napadaji na Papu se nastavljali kroz sva stoljeća. U prošlom vijeku je htio Napoleon, da bude Papa igračkom njegove politike te ga je silom dao iz Rima prevesti u izgnanstvo u Francusku. Ali je Papa konačno svoj život zaključio u potpunoj slobodi u Rimu, dok je Napoleon morao u uze na otok sv. Jelene da ondje do smrti razmišlja, **kako je na svijetu sve prolazno osim Pape.**

Još gori od neprijatelja, koji su na Papu navaljivali fizičkim nasiljem, bili su nastupi krivovjerstva, raskoli i razne vrsti moralne i političke korupcije, kojima se nastojalo Crkvi, dot. Papi koji je na čelu Crkve, potkopati tlo i zavladati na njegovu grobu. Bilo to još u IV. vijeku (oko 360. g.), kad se po izjavi samog sv. Jeronima pričinjalo, da je sav svijet otpao od Crkve i Pape i prešao na arijevsko krivovjerstvo. **Ali nijesu pobijedili arijevci, pobijedio je Papa.** Već preko hiljadu godina nema ni traga više od arijevstva, premda su ga svom snagom podupirali i širili carevi i kraljevi i premnogi biskupi, tako da je ono haralo i po stranama današnjih hrvatskih zemalja. Počeli se naskoro boriti protiv Pape carigradski patrijarhe i sve češće je ta borba izbijala, dok nijesu Focije u 9. vijeku i dvjesta godina kasnije (g. 1054) Mihael Kerularije sve one goleme pokrajine, što su na istoku u crkvenom pogledu o njima ovisile, zaveli na otpad od Pape, misleći da će time njega pogoditi u živo, a sebi što više koristiti. Da, Crkvi su zadali veliku ranu, **ali Papa je ostao neslomiv na svojem mjestu,** dok nekadašnja vlast i uloga carigradskih patrijarha pripada već davnoj prošlosti, te mogu i oni danas samo razmatrati o zakonu, kako je na svijetu sve prolazno osim Pape. Strašne je navale na Papu u XVI. vijeku izazvao u Njemačkoj Luther. Pod geslom »Papa je antikrist« započeo je pokret protiv Pape, koji je Crkvi i Papi oteo onda 40 milijuna duša. Ali neizmjernu je štetu onaj pokret nanio samo otpalim zemljama; **Pape nije srušio,** nego je on naprotiv svoju vrhovnu očinsku vlast počeo širiti u zemljama prostorom sto puta većima od onih koje se Crkvi otele. A što bi trebalo kazati o onim vremenima, kada se zlo javne sablazni dotaklo samog Pape, pa njegov život nije mogao biti utrenikom, kojim se moglo poći, kako je inače bio svijetlo u pravoj naucio od koje nije nikada otstupio? Što nam je kazati za ono doba na kraju XIV. i na početku XV. vijeka, kad je bilo po dvoje pače i troje lica, koja su si prisvajala papinsku vlast, kada je doista među njima bio samo jedan zakoniti Papa, jer inače nije uopće moglo ni biti, no to svima nije bilo poznato te se radi toga kršćanski svijet i razdijelio na razne stranke, koje se međusobno ljuto pobijale? Teška vrlo teška su ono bila vremena; **svaka druga vlast bila bi u onakovim prilikama propala, ali ne Pape.** Vlastitom snagom digli se opet u vedre visine i nepokolebivo počeli služiti zadacima, koje sebi pripisuju. I danas se na Papu navaljuje, kako se to činilo u svako doba prošlih vijekova, ali Papa ide mirno svojim putem naprijed, jer **znade, da su i svi današnji njegovi neprijatelji prolazni, dok je on neprolazan i nepobijediv.**

Da, na Papinstvu se nikada ne zapažaju ni znakovi starosti! Lica, koja se biraju za pape, mogu biti doduše stara i mogu od starosti klonuti, ali ona kao Pape ne pokazuju nikada nikakvih znakova starosti. Starci rado pišu memoare ili uspomene, vole mir, vole govoriti o svojoj prošlosti, često ne shvaćaju vremena, u koja su zbog svoje starosti doprli — svega toga ne zamijećujemo kod Pape. Unatoč preživljelih 1900 godina, Papa se neprestano kreće kao mladić od kojih 25 godina usred modernog života i bavi se s rješavanjem najmodernijih, najtežih i najvažnijih pitanja za ljudsko društvo te ide samo za tim, kako bi sadašnjost u smislu svojih zadataka poveo u vijekove budućnosti. Tome se divimo i mi u sadanjem Papi Piju XI. Samo pomislimo na njegove enciklike o kršćanskom uzgoju mladeži, o kršćanskoj ženidbi, o socijalnom pitanju — nema aktualnijih stvari od onih, koje on riješava u njima! Podigao je u Rimu univerzitet za bogoslovske, filozofske i juridične nauke, ustrojio zavode za biblične znanosti, za istočne znanosti, za kršć. arheologiju, izdao je encikliku o misijama i

podigao je zavode za odgoj misijonara, uredio je u Rimu bogoslovije za Čehe i Slovake, za Ruse, za Poljake, za Irce i t. d. — **i sve će te ustanove služiti vijekovima budućnosti.** Slični mladenački zanos zapaža se kod sviju Papa. Kad se za vrijeme svjetskog rata počele rušiti stare dinastije i raspadati države, Papa Benedikt XV. objavljuje Zakonik crkvenog prava, kao da bi svijetu htio navijestiti: **Ti toneš i raspadaš se, ja sam pak istom na početku svoga života, i ako mi je već gotovo 1900 godina . . .**

Eto to je Papa! Zar nije Papa veliko čudo? To čudo postaje sve većim, kad pomišljamo, da Papa nema ni vojske ni drugih fizičnih sredstava na raspolaganju, kako ih imaju svjetovni vladari i diktatori, kad se radi o održanju na vlasti. Nikoga ne može prisiliti, da pristane uza nj niti upotrebljava kada nagrade, odlike, potpore i slično, da primami koga u Crkvu, kojoj je on na čelu. Crkveni Zakonik naprotiv izričito zabranjuje, da se ne bi koga protiv volje sililo pod očinsku papinu vlast.[2]

Posve drugačiji način je dakle onaj kojim Papa vlada od onoga svjetovnih vladara i diktatora. Ipak oni nestaju, on pak ostaje, pun nade i optimizma za budućnost, pun ljubavi prema progoniteljima, uvijek spreman da štiti progonjene i pravdu, uvijek sviiestan, da je on samo Papa-zamjenik Isusa Krista i ništa drugo, neumoljiv u obrani istine i Božjeg zakona, a učitelj, pastir i otac svim narodima i svakome pojedincu na svijetu na putu k Bogu.

Nitko ne može Pape i njegova zvanja i njegove vječite mladosti i njegove neprolaznosti rastumačiti, tko ne vjeruje u Krista i njegovo poslanstvo. Svima tima biće pojava Pape, koji ne prestaje, dok sve ostalo prolazi, jedna velika neobrazloživa tajna. **Jer pojava Pape jeste čudo, koja neprekidno prkosi jednom općem i neumoljivom zakonu, zakonu naime prolaznosti svih stvari na svijetu, te ljudskom društvu naviješta, da njime vladaju druge sile i više i jače od onih na svijetu!**

2. Papa — Ustanova Božja.

Sveto evanđelje nam očituje, **da su te sile Bog sam.** Bio je Krist glavom, koji je Papu ostvario, kad je Petra odredio za poglavara svojoj Crkvi, proglasio ga nepogrješivim učiteljem braći njegovoj te mu kao pastiru povjerio brigu i vodstvo čitavoga svoga stada. Eto kako je Krist sve to u Petru ovršio:

Rekao mu je najprije radi ispovijesti, kojom ga je u čvrstoj vjeri priznao Sinom Boga-živoga: »I ja tebi kažem: Ti si Petar i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju i vrata je paklena ne će nadvladati. I tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga. Pa štogod svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebesima; i štogod razriješiš na zemlji, bit će razriješeno i na nebesima« (Mat. 16, 16 sl.).

[2] Can. 1351.

Kasnije, prigodom zadnje večere uoči svoje muke javio je Krist Petru: »Šimune, Šimune, evo sotona zatraži, da vas rešeta kao pšenicu; ali ja sam se molio za tebe, da vjera tvoja ne oslabi, i ti obrativši se utvrdi braću svoju« (Luk. 22, 31 sl.).

I još jedamput se Krist u društvu apostola obratio na Petra a to je bilo prije njegova uzašašća na obali Genezaretskog jezera te mu kazao: »Pasi jaganjce moje, pasi ovce moje«!

Krist je dakle utemeljio Crkvu t. j. vidljivo duhovno kraljevstvo na zemlji, koje ima obuhvatiti sve narode, da budu odgojeni za Boga. Kao graditelj ostaće dakako on poglavar i vladar toga kraljevstva, ali nevidljivi. Za vidljivu glavu izabrao je Petra, jer je njemu dao ključeve, da s njima otvara i zatvara, da s njima veže i razrješava, a to znači, da može Petar kao vrhovni vidljivi poglavar Crkve za vjernike izdavati zakone, suditi bez priziva, naučavati i opredjeljivati što je objavljena istina i što je zabluda, da može opraštati, savjesti vezati, posvećivati, blagoslivljati. Petar je postao pastirom Kristova stada. Nije Petru rekao Krist, da mu ovce i jaganjce predaje da budu njegovi, nego mu je rekao: Pasi ovce moje i pasi jaganjce moje; stado je dakle Kristovo, a Petar Krista u poslu pastira zamjenjuje. **Iz svega slijedi također, da je samo jedno Kristovo stado, ono naime što ima Petra za pastira, i samo jedna Kristova Crkva, ona koja je od Krista na Petru kao na stijeni sagrađena. Čudo Pape dolazi od Krista-Boga!**

Čvrstoća svake zgrade ovisi o temelju. U društvu, u državi, u Crkvi, taj je temelj dobro poglavarstvo; o njem ovisi jedinstvo i poredak u društvu, život u društvu, jakost i napredak. Petar ima radi toga kao temelj Crkve, ko upravitelj ključeve, kao pastir Kristova stada svu vlast, što mu je potrebita, da može društvo uspješno voditi k Bogu te ga uspješno čuvati od svih pogibli. **Već iz toga slijedi, da mora biti vrhovni poglavar Crkve i nepogrješiv, kad upravlja čitavim Kristovim stadom, kad auktoritativno naučava sve vjernike ili određuje što moraju vršiti i čega se kloniti.** Kad to ne bi bio, ne bi se mogao nazivati temeljem Crkve niti dobrim zamjenikom Krista dobra Pastira, jer bi prijetila mogućnost, da bi Crkvu zaveo u zablude i Kristovo stado na kobne stranputice i u propast. Ali se Krist za Petra još napose molio, da njegova vjera ne oslabi. Kristova je molitva bila uslišana, jer njega Otac vazda sluša (Iv. 11. 42). Radi toga ostaće Petar u svojoj vjeri uvijek nepokolebiv te će biti uvijek u stanju, da braću svoju, biskupe, svećenike, vjernike u vjeri i u svemu što je s vjerom i vjerskim životom u vezi, nepogrješivo naučava i vodi.

Stijena, na kojoj je Kristova Crkva sagrađena, neizmjerno je jaka; vrata paklena ne će nikada nadvladati ni stijene ni Crkve. Stijena je Petar i njegov nasljednik Papa.

Petar ima dakle po naređenju Isusovu kao glava Crkve

vrhovnu vlast u Crkvi; on je po istom naredenju njezin vrhovni nepogriješivi pastir, sudac i učitelj. »Naučavajte sve narode... učeći ih, da drže sve što sam Vam zapovijedio« (Mat. 28, 19 sl.). Ta zapovijed Isusova važi napose za Petra. On je dakle učitelj svih naroda, on mora sve narode poučavati u istinama, što se odnose na Boga i spasenje duša. U tom pogledu proteže se njegovo djelovanje na sve narode i države. Iz toga slijedi, da mora biti neovisan od svake svjetske vlasti, kao vrhovni pastir neovisan također od svake duhovne vlasti.

Petar kao čovjek je umr'o, ali on živi u svojim nasljednicima, jer će Crkva trajati prema Kristovim riječima do kraja svijeta, dok-god bude ljudi na zemlji. Ali budući je Crkva samo utoliko neumrla, nepokolebiva i nepobjediva ukoliko je sagrađena na stijeni, jasno je, da će u prvom redu stijena te istom preko nje i sama Crkva ostati neumrla te prkositi svim paklenim navalama. **Nikada do kraja svijeta ne će moći Crkve Kristove nestati, jer ne će nikada nestati stijene Petra.** Petar dakle ne može umrijeti. Umr'o je doduše kao čovjek, ali ne može umrijeti i prestati njegovo vrhovno poglavarstvo u Crkvi; radi toga prelazi to poglavarstvo na Petrove nasljednike. **Petar dakle živi i djeluje neprekidno u svojim nasljednicima naprijed, a ti su Pape u Rimu.**

Od vajkada je jedino Rim isticao, da mu je sv. Petar glavom donio Kristovu nauku, da je on bio njegov prvi biskup i da je u njemu umr'o, i ni jedno drugo mjesto mu te časti nije osporavalo. Od vajkada se znalo za njegovu smrt i za grob sv. Petra u Rimu te se pisci na to i pozivali.[3]

Za sve to se znalo na kraju II. vijeka u Italiji, u Aziji, u Egiptu, u Grčkoj, u Galiji, u Africi dakle gotovo posvuda u tadanjem kršćanstvu! Ali se znalo također, da je biskup u Rimu pravi nasljednik Petrov i prema tome vrhovni poglavica jedine Kristove Crkve. Radi toga se i u najstarijim pregledima, koji nabrajaju biskupe u Rimu, uvijek nalazi Petar na čelu.

Uloga što ju je sv. Petar u zboru apostola i u prvom kršćanskom društvu po Kristovu naređenju provađao, prešla je i na njegove nasljednike u Rimu. A Petra vidimo posvuda na prvom mjestu. Bio je on koji je nakon Uzašašća Isusova odredio popunjenje mjesta, što ga je bio nesretni Juda izgubio; bio je on koji je na Duhove prvi od svih apostola počeo tumačiti Isusovu nauku narodima u Jeruzalemu; bio je on koji je u Crkvu primio prve Židove i prve pogane; bio je on koji je prvoga krivovjerca Simona osudio; on sudi Ananiji i Safiri radi zatajanog novca; on upućuje apostole na zboru njihovom kako treba sporna pitanja riješiti; on polazi od mjesta do mje-

[3] Isti Harnack, prvak medu protestantskim učenjacima (sada već mrtav) izjavlja v svojem djelu: Die Chronologie der altchristlichen Literatur, 1897, str. 244; »Mučenička smrt Petra u Rimu osporavala se jednom iz raznih predrasuda... ali je to bila zabluda, kako je to danas jasno za svakoga iztraživaoca, koji ne će da se vara.«

sta da nadzire kršćanske općine; za njega se veli, da je već sama sjena njegova tijela bolesnike izliječivala; samo o njem pripovijeda sv. Pismo, da se čitava Crkva molila za nj, kad su ga u tamnicu bacili; i k njemu je išao isti sv. Pavao, da potanje upozna Kristovu nauku te se s njime radi daljnjeg djelovanja dogovori. Eto posvuda Petar u ulozi, koju je od Krista primio. A ta Petrova uloga prelazi na njegove nasljednike od koljena do koljena. Svjedočanstva, da je rimski biskup ili Papa kao nasljednik sv. Petra vrhovni poglavar Kristove Crkve ima u svako doba, pa i u najstarije, kad se ta vlast radi progonstava nije mogla tako lako niti ispoljavati; ali tih svjedočanstava ima od stoljeća do stoljeća sve više i više.

Nikada nije nijedan drugi biskup išao za tim, da bude on vrhovnim poglavarom čitave Kristove Crkve. Tu je povlasticu rimski biskup ljubomorno čuvao samo stolici sv. Petra u Rimu. Do toga nije došlo s razloga, što su rimski biskupi pribivali u gradu rimskih careva; tome se razlogu smijao još Papa Gelazije (492—496) jer tako je pisao, »u tom slučaju bi vrhovnu vlast morali imati i biskupi u Carigradu, Milanu, Raveni, Sirmiumu itd., jer su i ta mjesta gradovi careva«.[4]

Mi dakle čvrsto vjerujemo, da je Papa pravi zakoniti nasljednik sv. Petra; on jedini ima istu vlast kao i sv. Petar; on je vrhovni poglavar jedine Kristove Crkve, zamjenik Boga i Spasitelja našega Isusa Krista na zemlji. Ima doduše i ta istina puno raznih neprijatelja i protivnika. Ali radi toga ne prestaje biti istinom, kaošto ne prestaje biti istinom, da jest Bog, premda ima mnogo ljudi, koji tvrde da Boga nema, jer drugo je nešto tvrditi a drugo je opet istina. Nema gotovo nijedne objavljene istine, proti kojoj se nije diglo već bezbroj protivnika. Ali mi smo osvjedočeni, da je uz nas sv. Ambrozije, koji je naučavao: »Nemaju baštine Petra oni, koji se ne drže stolice Petra«.[5] Uz nas je sv. Jeronim, koji je pisao Papi Damazu: »Ja ne ću nikoga slijediti osim Krista, te se radi toga s tobom, to će reći sa stolicom Petra sjedinjujem, jer znadem da je na toj pećini Crkva sagrađena. Tko s tobom ne sabire, prosipa: to će reći tko nije Kristov, on je antikristov«.[6] Uz nas je sv. Ciprijan, koji pita: »Kako se može nadati onaj, koji ostavlja stolicu Petra na kojem je Crkva utemeljena, da se još nalazi u Crkvi?«[7]

Radi toga su prečesto i sami krivovjerci nastojali, da bi za svoje krive nauke predobili Papu, jer su bili uvjereni, da bi onda njihovo stanovište pobijedilo. Tako su činili u starom kršćanskom vijeku donatiste, arijevci, apolinariste, pelagijevci, Nestorije, Eutiches i t. d. Dakako da su postizavali suprotno od onoga, što su namjeravali. I carevima bilo je u ono doba

[4] Ep. 26 ad episc. Dard. n. 10.
[5] De poen. 1, 7 n. 33.
[6] Ep. 15 ad Damasum n. 2.
[7] De unit. Eccl. n. 4.

jedinstvo u vjeri i stegi sa stolicom u Rimu, sa stolicom Sv. Petra pravilo, po kojem su sudili tko je katolik i tko se od Kristove Crkve udaljio. Tako su postupali Gracijan, Valentinijan i Teodozije Veliki, koji su izdali g. 390 za narod u Carigradu slijedeći dekret: »Naša je odluka, da prihvaćaju svi nam podložni narodi onu vjeru, koju je sveti Petar apostol Rimljanima navještao i koju Papa Damaz propovijeda«.[8]

Činjenice nam sjajno svjedoče, koju ulogu ima Papa u pokladu naše sv. vjere, u ustroju Kristove Crkve. **Nema katoličke vjere bez Pape i nema Kristove Crkve bez njega. To je katolička nauka.** Na tu se nauku dandanas često zaboravlja; mnogima se ona ne mili, ali je danas važnija od svih ostalih. Dešava se, da se radije govori o Presv. Olt. Sakramentu, o Svetoj Pričesti; da se živo preporuča česta sv. Pričest i vjernike vodi k Isusu u Presv. Euharistiji, ali se izbjegava istim vjernicima tumačiti prevažnu nauku o Papi, oduševljavati ih za Papu i voditi ih k Papi. Velika je to neskladnost i nedosljednost, jer isti Isus, koji je pod prilikom kruha kao Bog i čovjek istinski ali nevidljivo prisutan u Presv. Euharistiji, koji u sv. Pričesti dolazi u duše naše te nam dijeli život vječni ali mi njegovih riječi ne čujemo, isti Isus ima svoga vidljivog zamjenika u Papi, sačinjava s njime jedno moralno lice te nam preko njega govori, da možemo čuti, što on misli i što on želi i očekuje od nas. Dijeliti i udaljivati jednoga od drugoga loše je znamenje za barometar katoličke svijesti i katoličkog života. Rado se i mnogo piše o Prebl. Djevici Mariji, drže se sastanci i tečajevi o promicanju štovanja Bl. Djevice Marije, ali se ne drže ili se drže vrlo rijetko sastanci i tečajevi, koji bi bili isključivo posvećeni potanjem i temeljitijem poznavanju Pape i njegovih djela budi u prošlosti budi u neposrednoj sadašnjosti. Ipak je iskrena odanost i vjernost prema Papi preduvijet, osobito u današnjim prilikama, prave i istinite odanosti i vjernosti prema Prebl. Djevici Mariji. Jer tko je Papi iskreno privržen, on će mu biti i uvijek u tančine i poslušan; on ne će nikada od Crkve otpasti niti joj se otuđiti, te će među ostalim svom snagom ići za tim, da štuje i nasljeduje Prebl. Djevicu Mariju, jer to je želja svakog Pape, koju neprekidno i kod svake prigode očituje. Nasuprot događalo se da su kršćani otpali od Crkve i od Pape, ali su odmah zabacili i štovanje Bl. Djevice Marije; a drugi opet koji su doduše pridržali kult Bl. Djevice Marije, ali se iznevjerili Papi i time otpali od same Kristove Crkve. **Ne možemo si misliti nijednog svêca, koji ne bi bio sa svim srcem uz Papu. To je posve prirodno;** jer ako priznavamo u Papi vidljiva zamjenika Isusa Krista na zemlji, ako smo ponizno poslušni njegovu auktoritetu, ako rado i sa počitanjem prihvaćamo i provađamo njegove nauke i upute, onda smo sigurni da radimo za svoje spasenje i svoje sve veće posvećenje, jer ne vršimo ništa drugo nego volju Isusa Krista. **Tko Papu iskreno ljubi i**

[8] Cod. Theod. XVI. tit. 1. leg. 2.

sluša, on će se sigurno spasiti, jer on ljubi i sluša u Papi samoga Isusa. Lijepo govori o tome poznati francuski bogoslovni pisac Segur: »Papa je kako za sve vjernike uopće tako za svakoga pojedinca napose kao drugi Isus Krist, bez kojega ne bismo mogli sa sigurnošću upoznati ono, što je po nas od najveće važnosti naime pravu vjeru, pravi put za spasenje, za službu Božju te dosljedno za sreću najprije na ovome svijetu te kasnije poslije smrti na drugom.[9]

Ne čovjeka, nego Isusa Krista moramo gledati u Papi. Po auktoritetu i po dostojanstvu u Papi nastavlja među nama Isus Krist svoju božansku službu ôca i pastira duša, učitelja, sûca, tješitelja i prijatelja! Koliko počitanje treba dakle da imademo prema Papi, u kojem nam vjera objavljuje auktoritet i dostojanstvo i službu samog Isusa Krista! Nije dakle nikakvo čudo, kad čujemo iz ustiju sv. Ambrozija riječi: »Gdje Petar ondje i Crkva: gdje Crkva ondje nema smrti nego život vječni«.[10] Ili ako veli sv. Franjo Saleški, da su Papa i Crkva jedno te isto, kaošto se može kazati, da su Krist i Crkva jedno te isto.[11]

Naša ljubav prema Papi mora biti ljubav vjere, jer u Papi ne gledamo osobe, koja može da bude vrlo učena i simpatična i mila ali može također, da ima kaošto svi ostali ljudi svoje pogrješke i manjkavosti, nego u Papi gledamo Isusa Krista, kojega on na zemlji kao poglavar Njegove Crkve zamjenjuje; u njem gledamo i štujemo najviši auktoritet, nosioca onih istih božanskih povlastica, što ih je sv. Petar primio od Krista. U **vrlo se lošem svijetlu pokazuju oni katolici, koji su doduše spremni da prihvaćaju nauke, što ih Papa kao vrhovni poglavar Crkve za čitavu Crkvu definira, ali ne mare, da ga inače slijede,** makar javno svoje stanovište zauzeo za ovu ili onu stvar ili protiv ove ili one stvari. Svakako je sigurno, da ovakovo raspoloženje ne odgovara baš čuvstvima privrženosti što smo je dužni prema Papi. Poviše je sigurno, da ne će se nikada prevariti onaj, koji se vlada prema pogledima, što ih Papa u raznim pitanjima zauzimlje, jer sv. Pismo nas uči, da je poslanstvo Papino u tome, da nas krijepi u vjeri. To poslanstvo Papu nikada ne ostavlja, pak eto velike sreće da možemo u velikim modernim pitanjima bez velikog truda hodati putevima koji odgovaraju istini i realnosti te nas čuvaju od zabluda. S dubokom vjerom treba dakle da Papu ljubimo, s onom velikom svrhunaravnom vjerom, s kojom ljubimo Krista Boga. **Ne možemo ljubiti Kristove Crkve, a da ujedno ne ljubimo i Pape, u kojem se ona najsnažnije ispoljuje!**

Pored toga temeljnog razloga, radi kojega moramo Papu u duhu žive vjere štovati, slušati i ljubiti ima i mnoštvo drugih razloga da Papu štujemo, slušamo i ljubimo, osobito kad si predočimo, da ima ljudsko društvo u njem svoga najvećeg dobrotvora.

[9] A. Bessarières: Pour le Pape, 1927, str. 152.
[10] In Ps. 40 n. 30,
[11] A. Bessarières o. c., str. 159.

3. Papa — najveći dobrotvor ljudskog društva.

Sve što Bog učini jest dobro. **Papinstvo** kao posebno veliko djelo Božjih ruku ima izravnu i jedinu svrhu, da nastavlja spasiteljski rad Isusa Krista **te je po svojoj biti pozvano, da bude najvećim dobrotvorom ljudskog društva.**

Najvećim je dobrotvorom već radi toga, jer je kao središte Kristove Crkve zalog njezina jedinstva. Po Papi se u Crkvi neprestano ispunjava Kristova molitva: »Da svi budemo jedno, kao što ti Oče u meni, i ja u tebi... da budu jedno, kao što i mi što smo jedno. Ja u njima, i ti u meni da ih veže savršeno jedinstvo, da svijet upozna, da si me ti poslao i da si ih ljubio, kako si mene ljubio« (Iv. 17, 21—23). Papa jamči Kristovoj Crkvi jedinstvo u vjerovanju; jedinstvo u stegi; jedinstvo u socijalnom ustroju, radu i ciljevima. Po Papi je Kristova Crkva grad na visokoj gori, koji pada svakome u oči pa je svatko prisiljen, da i nehotice svraća svoju pažnju na nj, ili tako da počne na nj, dakako uzaludno, navaljivati ili tako da ga počne proučavati. Eto, tako se pobrinuo Božji Promisao, da je pogled na Papu za svakoga raskrsnica, od koje ga uz malo dobre volje putevi sigurno vode u Kristovu Crkvu. Upirući pogled na Papu nitko ne može kazati, da mu je teško doći do istine, jer je pojava Pape, kako to bilo već izneseno, posve jedinstvena nadprirodna pojava, koju društveni zakoni ne mogu rastumačiti.

Papa je najveći dobrotvor ljudskoga društva radi svoje učiteljske službe u svim pitanjima, koja se odnose na vjeru i moral i uopće na snošaj koji postoji između Boga i čovjeka. Traženje istine čovjeku je prirođeno. Već malo dijete nastoji da sebi neprestano širi sa hiljadu pitanja spoznaju — bogatstvo istine. Ta se težnja redom pojavljuje u životu čovjeka. Papa je učitelj istine u stvarima, koje su za društvo i za pojedinca najvažnije. Ali što je od presudnog značenja: **Papa naučava tu istinu neprogriješivo.** U tome pogledu nema na Papi nikada ni najmanje ljage, u tome pogledu sliči Papa suncu na vedrom nebu, koje pruža čistu svjetlost u svem obilju. Kamo sreće, kad bi ljudi htjeli istinu, što je Papa pruža, prihvaćati te prema njoj se vladati! Ali na žalost opetuje se ono isto, što se opaža već u životu Isusovu dakle u životu same vječne istine: »Svijetlo istinito, koje obasjava svakoga čovjeka, dođe na ovaj svijet — i svijet ga ne pozna« (Iv. 1, 9. 10). Unatoč tome on vrši svoju dužnost, da naučava istinu te ostaje time dobrotvorom čovječanstva, jer samo istina vodi k pravoj sreći.

Upravo se moramo diviti sadanjem Papi Piju XI. kako on ustrajno vrši svoju visoku učiteljsku službu. **Velike se zablude šire u današnje doba o svetoj ženidbi i obiteljskom životu.** Jasno je sve te zablude u prošloj godini ocrtao i osudio i jasno i točno istaknuo, koje ciljeve ima Bog sa sv. ženidbom i koje je zakone za nju postavio. Istina se čula po čitavom svijetu.

Ako društvo istinu prihvati i provede biće mu dobro, ako je pak prezre ne po krivnji Pape nego po vlastitoj krivnji, srnuće u propast. **Velike se zablude šire također o odgoju mladeži.** Državna vlast oduzimlje Crkvi i roditeljima pravo odgoja, koje po Božjem i naravnom zakonu u prvom redu njima pripada. Sve te zablude je sadanji Papa u svojoj enciklici o kršćanskom odgoju mladeži potanje nabrojio i osudio. Lijepo je istaknuo, koju ulogu ima država kod odgoja djece i mladeži ali je i naglasio, »da ima svako kršćansko dijete ili dječak strogo pravo, da ga se podučava u skladu s naukom Crkve, koja je stup i temelj istine«; osudio je nastojanje, da se katolička mladež sili pohađati nekatoličke škole ili škole, u kojima prima vjersku obuku doduše od katoličkih svećenika, ali prima ostalu obuku od učitelja nekatoličke vjere; da se katoličku mladež sili upotrebljavati udžbenike u kojima se, dakako pomoću iskrivljenih činjenica, neistine ili pače laži, udara po Katoličkoj Crkvi i objavljenim istinama. Osudio je među ostalim i svaki odgojni ili školski monopol, to će reći takove državne zakone, koji ne dopuštaju, da mogu Crkva i roditelji slobodno osnivati škole svake vrsti, da mogu i izvan škole slobodno osnivati ustanove za fizički odgoj djece i mladeži prema načelima kršćanske ćudorednosti. »U sv. rimokatoličkoj Crkvi — Kraljevstvu Božjem«, upozorava Papa »znači apsolutno jednu te istu stvar: biti dobar državljanin i biti čestit čovjek«.

Zakoni dakle, koji uzimaju Crkvi i roditeljima slobodu, da mogu djecu i mladež budi u školi ili izvan škole kršćanski odgajati, nijesu samo nepravedni i odraz nasilja, nego i štetni za društvo samo.

Kao učitelj i glasnik istine Papa je uvijek pobornik svih ustanova, koje promiču naobrazbu, znanost, umjetnost i pravi napredak. Sva stoljeća povijesti Crkve pripovijedaju o tome čitave knjige; univerziteti, što ih je Papa u srednjem vijeku ustanovio, potvrdio, obdario s povlasticama i promicao, davaju mu u tome pogledu najsjajnija svjedočanstva. Čitav niz obnovljenih ili na novo ustanovljenih univerziteta, visokih škola, znanstvenih zavoda, sjemeništa, kolegija, ustanova svjedoče i o sadanjem Papi, kako je duboko svijestan poslanstva, što mu ga je Bog naklonio kao učitelju naroda. Tko bi pak mogao nabrojiti ono, što je učinio za širenje svete vjere u poganskom svijetu?

Ali na žalost baš Papina učiteljska služba bila je te je i danas povodom, da se na Papu i na Crkvu navaljuje. Svi, koji se istine boje, jer ne mare i ne će, da se u svome životu vladaju prema njoj, mrze i učitelje istine. Radi toga je svršio sv. Ivan Krstitelj pod sjekirom u tamnici, a naš Spasitelj Isus Krist na križu. Radi istoga razloga se progoni i Papu. Na nj će navaljivati svi, koji ne će da štuju svetost ženidbe i obiteljskog života, jer ih Papina enciklika osuđuje; napadat će ga svi, koji poriču Crkvi i roditeljima slobodu da mogu djecu i

mladež kršćanski odgajati; svi, koji isisavaju siromahe i radnike, da zgrću sebi neizmjerna bogatstva, jer Papa sve to osuđuje itd.

Činjenica ipak ostaje, da je Papa baš po svojoj učiteljskoj službi narodima najveći dobrotvor.

Najvećim dobrotvorom narodima je također kao borac za načelo što ga je Krist proglasio: »Podajte caru carevo i Bogu Božje« (Mt. 22, 21) **i za koje je već prvi Papa Petar odlučno nastupio: »Više se treba pokoravati Bogu nego li ljudima«.** Dvije su vlasti postavljene nad ljudskim društvom: crkvena i državna. Prva se brine za stvari što su u vezi sa proslavom Božjom i spasenjem duša te ima dužnost i pravo, da poduzimlje sve što tu svrhu promiče; druga se brine za zemaljska dobra. Svaka vlast je u svome području nezavisna; ali kad bi zastupnici državne vlasti zlo upotrebljavali svoju vlast te zahtijevali od kršćana stvari, koje su na uštrb pravima, što ih je Bog za Crkvu pridržao, onda treba nastupiti, kaošto je sv. Petar nastupio te govoriti i raditi prema njegovim riječima! Tako se njegovi nasljednici-Pape uvijek vladali. Za slobodu Crkve i njezinih prava uvijek se borili i trpjeli smrt i progonstvo do najnovijeg doba. Za slobodu Crkve umr'o je Grgur VII. u progonstvu; u progonstvu je umr'o Pijo VI. g. 1799. Za slobodu Crkve i kršćanskih naroda bio je Papa kroz hiljadu godina na čelu borbe protiv polumjeseca. U katedralnoj crkvi u Krku nalazi se grobnica kapetana ratnog broda, koji je g. 1571. učestvovao u bitci kod Lepanta te bio dionikom one sjajne pobjede za slobodu kršćanstva, ali je sve to najprije tadanji papa Pijo V. svojim žrtvama i svojom molitvom pripremio. Za slobodu Božjeg zakona borio se Papa protiv nasilnih kraljeva i careva, kad nijesu poštivali svetosti ženidbe, prava svojih podanika, neovisnosti susjednih naroda. Pa i danas vidimo, da je jedini Papa, koji prosvjeduje protiv nasilja i progonstva u Meksiku, u Rusiji, u Španjolskoj itd.

Najvećim je dobrotvorom narodima Papa također kao vršilac preuzvišene misije radi koje je naš Spasitelj došao na svijet. On je knez mira (Iz. 9. 7), i mir su navještali anđeli kad se On rodio. Pomirenje između Boga i ljudskog roda bila je svrha njegova života. Ulogu miritelja provodi neprestano i Papa. On je zajednički duhovni otac velike obitelji kršćanskih naroda, koje obuhvaća sa jednakom ljubavlju, kako to čini i Krist. Njegovo je nastojanje, da vlada mir među njima, ili kad nastanu nesuglasja, da po pravednosti posreduje za mir. Upravo divni predstavnik takovih nastojanja, pravi knez mira prema primjeru Isusa Krista bio je Papa Benedikt XV. Izabran je bio u doba kad je svjetski rat žestoko harao posvuda. Od prvoga početka do kraja radio je neprestano na tome, da narode pomiri. Često je prosvjedovao proti krutostima ratovanja. Krasno je njegovo pismo od 28. jula 1915., u kojem navađa najjače razloge za mir. Tada je on izrekao one znamenite riječi: »Neka se pamti, da narodi ne umiru; mogu biti doduše poniženi i gaženi, ali puni bijesa i mržnje nose jaram, što im je nametnut; spremaju se na otpor te ostavljaju od koljena do koljena žalosnu baštinu srdžbe i osvete«. Pozvao je ratujuće stranke da računaju s pravima i pravednim težnjama naroda te da započnu međusobne pregovore. Ali ga nijesu slušali. Založio se ponovno za mir s konkretnim predlozima u poznatom pozivu od 1. avgusta 1917. Ni tada nije uspio.

Neprestano je radio, gdjegod mu to bilo moguće samo da olakša ratne nevolje. U g. 1920. poklonio je za ratnu siročad u našoj državi 500.000 lira. **U njemu je imao i pokojni biskup Mahnić velikog zaštitnika,** dok se nalazio u konfinaciji u Rimu. »Sveta Stolica vazda se je zauzimala kod talijanske vlade za mene. Njoj moram zahvaliti, da sam se smio opet vratiti u svoju biskupiju«, tako se izjavio pokojni biskup glavom. Od Pape Benedikta XV. primio je također kao znak posebne naklonosti dragocjen biskupski prsten, što mu ga je za uspomenu Papa lično darovao prigodom jedne audijencije u Vatikanu. Bio je opet isti Benedikt XV., koji je u pismu dne 2. avgusta 1921. javno osudio okrutnosti, kojima je bilo u poslijeratnom novom stanju hrvatsko i slovensko svećenstvo izloženo »s nikakve druge krivnje« kako Papa veli, »nego što je iste narodnosti i istog jezika sa vjernicima, i što ih ljube i brane«.[12] Ono isto učinio je i sadanji Papa Pijo XI., kad je na početku godine 1924. preko kardinala drž. tajnika Gasparrija izjavio, »kako je svim sredstvima, koja su mu moguća, nastojao zapriječiti, da se između slavenskog življa ne otuđuju slavenski svećenici. Svim je sredstvima nastojao oko ukinuća zloporabe, koja je u mnogim krajevima nastala time, što se u osnovnoj pouci djece posvema izlučio materinski jezik«.[13] Eno još, kako se bivši ministar spoljašnjih posala dr. Ninčić u Narodnoj Skupštini u Beogradu dne 24. siječnja 1922 prigodom smrti Benedikta XV. o tome Papi izrazio: »Papa je za vrijeme rata učinio velikih usluga srpskome dijelu našega naroda. Naši interniranci i zarobljenici u Njemačkoj i Austro-Ugarskoj dobivali su za vrijeme rata materijalnih pomoći od Sv. Stolice, a porodicama izbjeglica olakšana je prepiska s njihovim u zemlji ostalim članovima. Tko hoće da razumije svu veličinu toga djela, treba da se prenese u ono teško doba, kad smo morali napustiti našu otadžbinu. Njega smo bez razlike poštovali. Slava mu!«[14]

Za velike plemenite zasluge, što je Benedikt XV. stekao za vrijeme rata i poslije rata kao miritelj i kao otac sviju bi-

---

[12] Katolički List 1921, br. 34.
[13] Katolički list 1924, str. 29.
[14] Narodna Politika 1922, br. 19.

jednih, postavili su mu pače u samom Carigradu vrlo lijep spomenik a podigli su ga svojim prilozima pravoslavni, muslimani, židovi uopće nekatolici.

4. Papa i hrvatski narod.

Još kratak osvrt na nekoje momente u odnosima Papa prema hrvatskom narodu, da vidimo koliko napose Hrvati duguju Papi! Hrvati su imali veliku sreću, što su već rano prihvatili katoličku vjeru. U svoje sadanje zavičaje došli su oko g. 626. i odmah se počelo raditi na njihovom pokrštenju. Za njihovo obraćenje zauzimao se tadanji bizantinski car Heraklije (610—641), koji je za nje pomoću Pape Honorija i osobito Pape Ivana IV. (640—42), a taj je bio porijeklom iz Dalmacije, pozvao misijonare iz Rima. Njihovo je poslanstvo skoro polučilo najljepše uspjehe i radi toga, jer se Hrvati naseliše po krajevima, koji su bili već otprije kršćanski. Bili su ti krajevi po Avarima doduše opustošeni ali ne tako, da bi se zameo svaki trag kršćanskoj vjeri. Hrvatski narod je dakle sa svojim knezom Borkom na čelu već oko polovice sedmog vijeka stupio u krug kršćanskih naroda tadanje Europe, **prvi između svih slavenskih naroda; i između njega i Pape Agatona (678—681) došlo je do posebnog ugovora i prijateljskog saveza,** prema kojemu se on odrekao napadaja na druge narode, dok bi ga za protuuslugu sv. Petar dot. Papa u Rimu štitio od svih neprijatelja. Evo odmah na početku povijesti hrvatskog naroda najužeg prijateljstva između njega i Pape!

Hrvatski narod postao je Papi narod sv. Petra; narod, za koji se Papa napose brinuo. Papa Ivan VIII. pisao je u g. 879 knezu Branimiru, kako je na Spasovo služio na grobu sv. Petra sv. misu za Hrvate i kako je odanle blagoslovio kneza, narod hrvatski i svu njegovu zemlju. Hrvati su također već tada imali za svoju državu posebnog biskupa u Ninu, koji je bio Rimu izravno podređen. Uživali su dakle kao narod sv. Petra u kršćanskom društvu sva prava slobode i neovisnosti, što ih je tada slobodan kršćanski narod mogao uživati. Kad je neposredno prije Branimira knez Sedeslav htio zavesti Hrvate pod crkveni upliv Focija u Carigradu, ogorčeni se narod odmah dignuo protiv njega i ubio ga strjelicama a Papi je sa svojim svećenstvom javio, da hoće biti vjeran Bogu i sv. Petru do smrti![15]

Nije prošlo ni 50 godina i hrvatski je narod od Pape dobio novih dokaza posebne naklonosti. Papa Ivan X. priznao je g. 925 Tomislava kraljem hrvatskim, dok je istovremeno Hrvate same odlikovao nazivajući ih »najosobitijim sinovima svete Rimske Crkve«. Vjerno se Tomislav držao starog ugovora sa sv. Petrom. Nikoga nije napadao, ali braneći svoju državu izvojštio je sjajne pobjede protiv Bugara i Mađara. Ponovno se očituje prijateljsko zauzimanje Pape za hrvatski narod kad mu nakon smrti Petra Krešimira IV. zaprijetio potpuno rasulo, ali je po uplivu Pape Grgura VII. (1073—1085) bio Zvonimir suglasno izabran za kralja. Papa je tada hrvatskom narodu iskazao neprocijenljivu uslugu, spasio je državu, Zvonimiru poslao kraljevsku krunu iz Rima te ga radi njegove odanosti i zakletve vjernosti prema sv. Petru uzeo u svoju posebnu zaštitu. **Tako se eto Papa od početka vladao prema Hrvatima te im kao samostalnom i neovisnom državnom narodu zasigurao jednakopravnost u obitelji kršćanskih naroda tadanje Evrope.**

Nadošla su kasnije teška vremena za Hvrate. Turci su kroz čitave vijekove napadali njihove zemlje te harali među njima nepamćenim strahotama. Stotine i stotine hiljada Hrvata bilo je tada odvedeno u ropstvo, da broja poubijanih i osakaćenih i ne spominjemo. Bili su im tada Pape gotovo jedini tješitelji i pomoćnici. Sjetimo se ovdje samo Siksta III. (1455—1458). Za rat protiv Turaka, ili što je bilo istovjetno, za slobodu hrvatskih zemalja dao je po čitavoj Evropi sabirati novčana sredstva i čete. Sam je u tu svrhu žrtvovao dragocjenosti papinskog dvora ne poštedivši ni sam stolni pribor. Znao bi govoriti: »Nosite sve to za Turke, za me je dobro i zemljeno posuđe«; te opet: »Za rat smo dali i hoćemo dati i srebro i zlato i svekolike urese do mitre«; ponovno: »Ja vidim da je tvoja volja, svemogući Bože, da se ja sam mučim i umrem za opće dobro. Evo me, ja sam spreman, makar morao poći u ropstvo. Za krstaški rat žrtvovaću sva crkvena dobra bez iznimke«. A pod kraj svoga života ocijenio je svoj život riječima: »Naša je dužnost da nikome kakva zla ne želimo i da svima nastojimo dobro činiti, premda to može izvesti sam Bog. Znaš da smo sve žrtvovali za sveti rat i žrtvujemo te nam jedva ostaje ono što je za život potrebno.«[16]

Eto to je bio duh, kojim su Pape radili za pomoć proti turskome nasilju i prema tome i za pomoć Hrvatima u njihovoj borbi za slobodu! »Da se bar nešto učinilo protiv Turaka, jedino je papina zasluga; a velika i spasonosna bitka pod Beogradom pogotovo njegovom zaslugom izvojevana«.[17] Koristila je ne samo Beogradu i Ugarskoj nego i Hrvatskoj. Za tu se pobjedu prema naređenju Pape u svakom mjestu držao svaki mjesec javni ophod i služba Božja i u svim se crkvama imalo u istu svrhu zvoniti i moliti. Papa Pijo II. htio je, da bude glavom na čelu ratnog brodovlja u boju za oslobođenje Bosne iz turskih ruku. Isti Aleksandar VI. (1492—1503), koji je inače toliko drugih misli imao po glavi, šiljao je Hrvatima

[15] Za gornje podatke sravni: Dr Sakač D. I., Ugovor Pape Agatona i Hrvata proti navalnom ratu. Croatia Sacra, Zagreb 1931, str. 1—60.

[16] Prim. Nik. Maslač D. I., Papa Kalikst III. brani slobodu naših zemalja. Život, Zagreb 1931, str. 463—475.

pomoć, podupirao Senj i Dubrovnik te spremao kršćanske vladare za vojnu protiv neprijatelja Križa. I tako redom naprijed. Kroz stoljeća proteže se kroz život Papa kao crvena nit nastojanje, da pruže kršćanskim narodom a napose Hrvatima pomoć proti turskom nasilju. **Svečano je Leon X.** u sjednici kardinala 12. prosinca g. 1519 **obećao poslaniku Hrvata, da ne će dopustiti te propadne Hrvatska, najjači štit i najtvrdi bedem cijeloga kršćanstva (antemurale Christianitatis).**[18]

Eto izjave Pape, koja jezgrovito i divno označuje zasluge hrvatskog naroda za kršćanstvo, te ujedno jasno očituje veliku ljubav, kojom se Pape neprestano starali za nj i najviše doprinijeli, da se konačno osobito po nastojanju Pape Inocenta XI. njima i njihovoj zemlji vratila sloboda i ujedinjenje. **»Ostanimo dakle u neprekidnoj jakoj vezi sa sv. Stolicom pa će nam domovina i narodnost biti obezbjeđena«,** moglo se dakle punim pravom na katoličkom kongresu u g. 1900 u Zagrebu proglasiti, jer podkrijepljuje one riječi čitava historija **hrvatskog naroda.**

Ali hrvatski narod dužan je Papama i na kulturnom polju veliku zahvalnost. Pape Hadrijan II. i Ivan VIII. dali su mu već prije 1050 godina u glagolici narodno pismo i u vezi sa slavenskim bogoslužbenim knjigama temelje sve daljnje prosvjete. G. 1076 zavjerio se Zvonimir Papi Grguru VII. i prisegom javno i svečano obećao, da će među ostalim Svetoj Stolici vjerno biti na usluge i crkve braniti; da će štititi i podupirati siromahe, udovice i siročad; da će strogo paziti da se ženidbe sklapaju i obiteljski život provađa prema Božjim i Crkvenim zakonima; da će ropstvo pobijati; da će pravdu krojiti vazda i posvuda i pravedno svojom vlašću upravljati.[19] To je doista divna politika, koja je u stanju da narod vodi k najvećim uspjesima na socijalnom i karitativnom polju, u odgoju djece i mladeži, u javnom moralu, u čuvanju prava i slobode državljana, u nacijonalnom životu i poretku. Tko ne vidi, da ta politika daleko nadvisuje akciju raznih modernih političkih smjerova! Ali ona je politika bila kralju Zvonimiru diktirana od poslanika Pape Grgura VII., od načela dakle, prema kojima Crkva hoće da se narodi vladaju.

Kulturna nastojanja hrvatskoga naroda Pape kroz stoljeća nijesu samo promicali **nego se ishodište hrvatske kulture nalazilo upravo u Rimu pod izravnim okriljem Papa.** »Od onda, kad su u nas govorili samo topovi i mačevi, pa sve do oslobođenja od Turaka, hrvatskom su narodu pritjecale zrake prosvjete jedino iz Rima, gdje su naši učenjaci, pisci, pjesnici i umjetnici našli utočište i gdje su izdavali hrvatske knjige«.[20]

---

[17] Riječi protestanta K. A. Menzela; sravni V. Maslač o. c., str. 459.
[18] Juraj Kocijanić, Pape i hrvatski narod. Zagreb 1927, str. 461.
[19] Ferd. v. Šišić, Geschichte der Kroaten, Zagreb 1917, str. 285—289.
[20] Kocijanić, o. c. str. 363.

Neka bude između velikog mnoštva primjera naveden samo Papa Urban VIII. (1623—1644), koji je naredio, da se u Rimu na trošak Zbora za širenje vjere za Hrvate izdade glagolski misal, »Azbukividnik« (abecedar), »Nauk kršćanski«, »Ispravnik za erei«, i hrvatski Obrednik. Sam Papa veli, da je to učinio »iz ljubavi prema narodu ilirskog (hrvatskog) jezika..., koji je prvorođeno bilje među biljem u naručaju Katoličke Crkve«. Čitav je niz slavnih hrvatskih naučenjaka tada boravio u Rimu i uživao pomoć Pape. Na isti način se iskazali pobornicima i promicateljima hrvatske kulture Pape Inocent X. i Inocent XI.[21]

Još Papa Nikola V. (1447—1455) osnovao je u Rimu hrvatski narodni »Gostinjac sv. Jeronima«, koji je za prosvjetu hrvatskoga naroda od najvećeg značenja, jer se u njemu u tijeku stoljeća naobražavali i djelovali mnogo znameniti hrvatski pisci, književnici, učenjaci i umjetnici.[22] Sikst V. dao je g. 1589. sagraditi hrvatsku narodnu crkvu sv. Jeronima u Rimu. Grgur XIII. osnovao je u Loretu sjemenište za Hrvate, drugi su Pape sjemenište za Hrvate podigli u Bolonji, a g. 1598. preobrazio je Klement VIII. hrvatski gostinjac sv. Jeronima u kolegij za naobrazbu hrvatskih svećenika. Svu tu ljubav i brigu za hrvatski narod osjećaju Pape neprekidno do naših dana poput majka, koje svoje djece nikada ne mogu zaboraviti. Leon XIII. odobrio i poskrbio je novo izdanje glagolskog misala i hrvatskog obrednika. Pijo X. se pobrinuo za ponovno izdanje misala i obrednika, a sadanji je Papa Pijo XI. dozvolio izdanje novog staroslovenskog misala štampom u latinskom pismu i uredio pitanje hrvatskog narodnog zavoda sv. Jeronima, kako je to već Leon XIII. učinio.

Sve dakle dokazuje, kako su veze između Pape i hrvatskog naroda bile uvijek upravo familijarne. Papi Agatonu se hrvatski narod još prije 1250 godina predao, sklopiv s njime ugovore vjernosti i prijateljstva i od tada gleda Papa u Hrvatima milu djecu svoju, a Hrvati u njemu dragog Oca ne samo za vjerski život svoj nego Oca i u potrebama svoga nacijonalnoga pokreta. Rado su zbog toga Hrvati polazili u Rim k Papi i Ocu svome. Još Papa Ivan VIII. — dakle prije 1050 godina — spominje, kako su Hrvati već tada, u doba prije njega, u velikom broju od svih strana polazili u Rim »kao pravi sinci k grobu sv. Petra«. To se opetovalo i kasnije u svako doba. **Gospodar otoka Krka i otoka Raba ban Nikola Frankopan,** najslavniji i najbogatiji od sviju Frankopana, bio je katoličkoj Crkvi i Papi svim srcem privržen te je g. 1430. s najvećim sjajem u pratnji 700—800 vitezova i pješaka preko Ankone hodočastio u Rim te se ondje Papi Martinu kao dobročinitelju hrvatskog naroda poklonio. Dvadeset godina kasnije prigodom jubileja g. 1450. hodočastili su u Rim sinovi Nikole, krčki kne-

---

[21] Isti, str. 312—321.
[22] Isti, str. 280 sl.

zovi Frankopani Nikola, Bartol, Dujam i Žigmund. U novije doba poveo je pokojni biskup Mahnić g. 1913. hodočašće od više stotina hrvatskih učesnika u Rim, a u jubilejskoj godini 1925. bilo je u Rimu kod sv. Oca ujedno 3000 Hrvata, u takvom broju još **nikada do tada.**

Ali treba da po sili zaključimo, jer **kad govorimo o Papi nikada dosta.** Upravo kao da se stvara nov krasan svijet pred nama, tako nam je pri duši, kad malo potanje zavirimo u nauku i činjenice, što se odnose na Papu. **Papu zbilja premalo poznamo.** Ono što nazočna poslanica iznaša, malen je samo drobac iz ponosne svete stijene, koju papinstvo sačinjava. Mi smo katolici, te bi morala biti naša naročita dužnost, da što bolje poznamo Papu, vrhovnog poglavara Crkve, kojoj mi pripadamo. Za Petra se Isus neprestano brinuo, da ga u svakom obziru pripravi za visoko poslanstvo, što mu ga je u Crkvi za naše dobro namijenio, mi pak bismo se morali neprestano brinuti, da barem Petra što bolje upoznamo i ono, što je za naše dobro i za dobro čitavog ljudskog roda od Gospodina primio. O Papi bi se dalo napisati još 20 i 50 i 100 i više knjižica i većih nego je nazočna i svaka od njih s drugim sadržajem i ne bi se došlo na kraj. **Ali naša odluka neka bude barem nastojati, da Papu sve što bolje poznajemo.**

To nam je danas veoma potrebito, jer se na Papu navaljuje od svih strana. Mnogi to čine iz neznanja; mnogi zavedeni po lošim ljudima, lošoj štampi, lošim nazorima, ali ima i takvih koji na Papu navaljuju iz mržnje. Ne će radi toga Papa prestati, ali stradati bi mogli oni, koji bi napadačima nasjeli i vjerovali. Pa i u društvu, u kojem se mi krećemo, ima prečesto ljudi koji motre vrhovnog poglavara Katoličke Crkve posve zemaljskim očima, kako to čine bezbošci i krivovjerci, koji u Presv. Euharistiji ne gledaju Isusa nego — dragi Bog neka mi oprosti — komadić kruha, ili u Prebl. Djevici Mariji ne Bogorodicu nego kaošto je to Nestorije činio, majku jednog čovjeka. U Papi se prečesto gleda samo čistog čovjeka, političara, poglavara jedne velike organizacije te se zaboravlja, da je njegov karakter posve svrhunaravski, da je Papa po svojoj biti samo pravi izravni zamjenik Božji te da nastavlja poslanstvo istoga Krista na zemlji. To se odmah vidi već iz samoga gesla, što si ga je na pr. sadanji Papa za cilj svojega djelovanja izabrao: »Mir Kristov u kraljevstvu Kristovu«. Nema ovdje ni traga o politici! Često se Papi pripisuju namjere i čini, koji se nikako ne mogu dokazati; često upravo stvari izmišljene; često se podmuklo piše o njem, kao da je neprijatelj našega naroda, dok čitava povijest dokazuje suprotno; često se navaljuje na »Vatikan« i na »vatikansku politiku«, a misli se na Papu; često se udara proti Papi, jer je on u zadnjim vijekovima porijetlom Talijan, ali se opet podmuklo prešućuje, koliko su stekli ogromnih zasluga ne samo za vjerski nego i za kulturni život hrvatskoga naroda baš

Pape, koji su bili porijetlom Talijani. A to je sve prirodno. Jer **Papa, netom je Papa nije više ni Grk ni German ni Roman ni Slaven, nego samo poslanik Božji, apostol i zamjenik Isusa Krista te zajednički otac svih vjernika, koji prigrljuje s istom očinskom ljubavlju sve narode.** Poviše se zaboravlja, kad se ovako protiv Pape govorka, da će papinstvo trajati do konca svijeta te će se u tijeku budućih tisućljeća prilike u Evropi mijenjati i opet mijenjati, kako se mijenjale od rođenja Kristova do danas i kako to zakon prolaznosti zahtijeva, te će možda doći i do toga, da će se Pape kroz veći ili manji broj vijekova birat porijekla slavenskog, porijekla japanskog, kineskog i t. d. **Treba u jednu ruku svijet i pojave u svijetu, u drugu ruku Crkvu i papinstvo onako promatrati, kako to zbilja, realnost i pravednost zahtijevaju, a ne kroz naočale predrasuda, strasti, bezvjerstva i raznih krivih nazora, ili i našeg zemaljskog života, koji traje jedva par decenija.**

Nepovjerenje prema Papi širi se danas podmuklo često i time, što kažu, da treba sve vjere jednako štovati, što pretpostavlja nauku da su sve vjere jednake vrijednosti, nauku dakle, koja je očito suprotna objavljenoj nauci, da je jedino katolička vjera spasonosna. Tu nauku moramo mi kao katolici posvuda priznavati i za nju i život svoj dati, ako bi to prilike zahtijevale. Protivnici ne naglasuju, da nam Bog zapovijeda, da ljubimo kao sami sebe svakoga čovjeka, bez razlike vjere i jezika, ali se naučava, da su vjere ova i ona, da su sve vjere jednake, a to vodi do zaključka da je sve jedno kojoj vjeri pripadaš, što je velika i kobna zabluda!

Podmuklo se također širi nazor, kako treba da radimo za posvemašnju unifikaciju, to će reći, za izjednačenje i ujedinjenje u svim stvarima pa i u vjerskim. Dakako da je taj nazor uperen proti Katoličkoj Crkvi i Papi, jer ukoliko se tiče vjere, uperen proti Katoličkoj Crkvi i Papi, jer kad se ovako govori, ne misli se na uzvišeni cilj, da bi se vjersko sjedinjenje izvršilo pod vrhovnim poglavarstvom nasljednika Petrova u Rimu, nego pred očima ima se posve druge ciljeve. Mi katolici dakako želimo, pače vruće prosimo Boga, da budu svi ljudi jedno stado pod jednim pastirom, ali Pastirom, koji je u osobi Petra čuo one velike riječi Isusove: »Pasi moje jaganjce, pasi moje ovce«. Taj Pastir je vrhovni poglavar Katoličke Crkve, Papa u Rimu. Prošlost hrvatskoga i srpskoga naroda dokazuje, da je bio Papa koliko jednim toliko drugim središtem unifikacije, kad su za vrijeme turskih nevolja i jedni i drugi imali u njemu svoga zaštitnika ili kad su vladari ne samo hrvatskog nego i srpskog naroda kraljevske krune primali iz njegovih ruku, što je u srednjemu vijeku očito značilo, da su pripadali obadva kršćanskoj obitelji naroda, kojoj je Papa kao zajednički otac i miritelj bio vrhovnim poglavarom. Eto prošlost nas uči i upućuje, kako treba graditi unifikaciju, koja bi donijela nama svima najsjajnijih plodova u životu budućnosti. Mi se za to Bogu molimo.

Zaključak.

Divni su pogledi na Papu. **Za nas u Krčkoj biskupiji još napose.** Upozoravamo na onu znamenitu prastaru ploču, što se u crkvici sv. Lucije u Jurandvoru u Baški nalazi. Ta nas ploča povezuje s onim doba, u kojem je našim krajevima vladao Zvonimir, a ploča ga izričito nazivlje hrvatski kralj. Tada je hrvatski narod na Krku, Rabu i Pagu te uopće u zemlji, koja je bila Zvonimiru podložna, svim srcem bio odan sv. Petru u Rimu. Njemu dot. Papi Grguru VII. je kralj Zvonimir u ime svoje i u ime hrvatskog naroda prisegao vjernost do smrti.

Još prije kralja Zvonimira podigao se usred otoka Raba hram posvećen sv. Petru. Prastaro je to svetište te postoji još danas u Dragi Supetarskoj u kojoj je i župa sv. Petra na otoku Rabu. Na otoku Krku jest slično svetište, premda ne onoliko staro kao ono na Rabu, na vrhu (brdu) u Gabonjinu otkuda dominira na sve strane otoka Krka. Svjedoci su ta svetišta iz davne naše prošlosti; oni nam govore više nego sve knjige, kuda se naši pređi u svojoj vjeri obraćali. **Štovali su sv. Petra i postavljali mu u hramovima spomenike, da ih neprestano sjećaju kako treba da se vjerno drže i njegova nasljednika Sv. Oca Pape u Rimu, jer u njemu sv. Petar živi i nastavlja svoje poslanstvo.** Privrženost Papi, spojena sa neograničenim povjerenjem u nj, jedan je od bitnih znakova ispravnog kršćanskog života, ujedno jedan od poglavitih uvjeta, da će nas Bog blagosloviti. Ono što činimo Papi, činimo Isusu Kristu; ljubeći Papu ljubimo Isusa Krista. Stoga daleko od nas neprijatelji Papini, jer oni su neprijatelji Isusovi. Branimo Papu i molimo za Papu i žrtvujmo za Papu! A onda neka se ispuni ono, što je Papa Ivan VIII. već prije 1050 godina (u g. 879) zaželio hrvatskome narodu: »Budite dakle vjerni Bogu i sv. Petru do smrti i primit ćete krunu života, što ju je Bog obećao onima, koji ga ljube«.

U Krku, na blagdan Stolice sv. Petra dne 18. siječnja 1932.

† **JOSIP,** biskup.

